Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Ympäristövaliokunta 7.9.2023

K 2/2023 vp Hallituksen vuosikertomus 2022

Ympäristöministeriö

Päivi Gummerus-Rautiainen, Tarja Kangasmaa,
Anna-Maija Pajukallio, Sirje Stén, Juho Korpi

Esityksen sisältö

Katsaukset seuraaviin kokonaisuuksiin:

1. Luonnonsuojelulainsäädäntö
2. Jätelainsäädäntö
3. Ympäristöllisten menettelyjen kehittäminen

- Ympäristöministeriön päivitykset ja täydennykset Hallituksen vuosikertomuksessa 2022 annettuihin lausumavastauksiin (Liite 3. Toimenpiteet eduskunnan lausumien ja kannanottojen johdosta) on esitetty kirjallisessa lausunnossa.

1. Luonnonsuojelulainsäädäntö

ympäristöneuvos Päivi Gummerus-Rautiainen
erityisasiantuntija Tarja Kangasmaa

Luonnonsuojelulain prosessi

- Luonnonsuojelulainsäädännön uudistaminen käynnistyi v. 2020 alussa
  - Vahva tiedepohjainen valmistelu ja laajapohjainen sidosryhmätyö
  - Taustalla erityisesti luontotyyppien ja lajien uhanalaisuuden negatiivinen kehitys
  - Lausuntokierros kesällä 2021 ja Valtioneuvoston päätös 12.5.2022 (HE 76/2022)
  - Uusi luonnonsuojelulaki (9/2023) voimaan 1.6.2023
- Keskeiset uudistukset
  - Lain kokonaisvaltainen ajantasaistaminen ja kehittäminen
  - Taloudellisten tukimuotojen ja vapaaehtoisuuden edistäminen
  - Vapaaehtoisen ekologisen kompensaation sisällyttäminen lakiin
  - Ilmastonmuutos lain tavoitteisiin ja saamelaiskulttuurin suojan vahvistaminen
  - Luonnonsuojelusuunnittelun ja osallistamisen vahvistaminen
  - Luontotyyppien ja lajien suojelun monipuolistaminen
  - Luontotiedon hallinnan kehittäminen – luonnonsuojelun tietojärjestelmästä säätäminen

Luonnonsuojelulainsäädännön kehittäminen

- YMA ekologisesta kompensaatiosta (/) hyväksytty 1.9.2023, voimaan 15.9.2023
- VNA luonnonsuojelusta ja VNA luontopaneelista valtioneuvostoon lähiviikkoina
- Uusia lainsäädäntöhankkeita:
  - Luonnonsuojelulain (9/2023) muuttaminen
    - EU:n ennallistamisasetuksen täytäntöönpanon edellyttämät säännökset
    - Luonnonsuojelulain voimaantulon jälkeen havaitut päivitys- ja korjaustarpeet
  - Luonnonsuojelualueita koskeva säädösvalmistelu
  - Eräitä kansallispuistoja koskevien lakien muuttaminen viranomaisverkon rakentamisen sallimiseksi
  - VNA luonnon monimuotoisuuden suojelun ja hoidon edistämiseen myönnettävästä valtionavustuksesta, vireillä
  - VNA luonnonsuojelun tietohallinnosta
  - YMA rauhoitettujen eläinten ja kasvien arvoista

1. Jätelainsäädäntö

ympäristöneuvos Anna-Maija Pajukallio
neuvotteleva virkamies Sirje Stén

Yleistä jätelainsäädännöstä

- Jätelainsäädäntö tulee pääosin EU:sta
- Jätelaki sääntelee kaikkia jätteitä, kaivannaisjätteitä vain osin.
- Jätelaki sisältää jätehuollon sääntelyn lisäksi myös paljon tuotteisiin liittyvää sääntelyä
- Jätelainsäädäntöön kuuluu jätelaki ja lukuisia asetuksia (n. 20 kpl)+ sellaisenaan sovellettavat EU-asetukset
- Jätelain perusta on etusijajärjestys: ensin jätteen synnyn ehkäisy, uudelleenkäyttö, uudelleenkäytön valmistelu, materiaalina kierrätys ja viimeisinä energiakäyttö ja kaatopaikkasijoitus
- Monimutkaisia raportointi- ja seurantavelvoitteita (jäte- ja tuotetietojärjestelmä)
- Valtakunnallinen jätesuunnitelma ohjaa jätehuoltoa

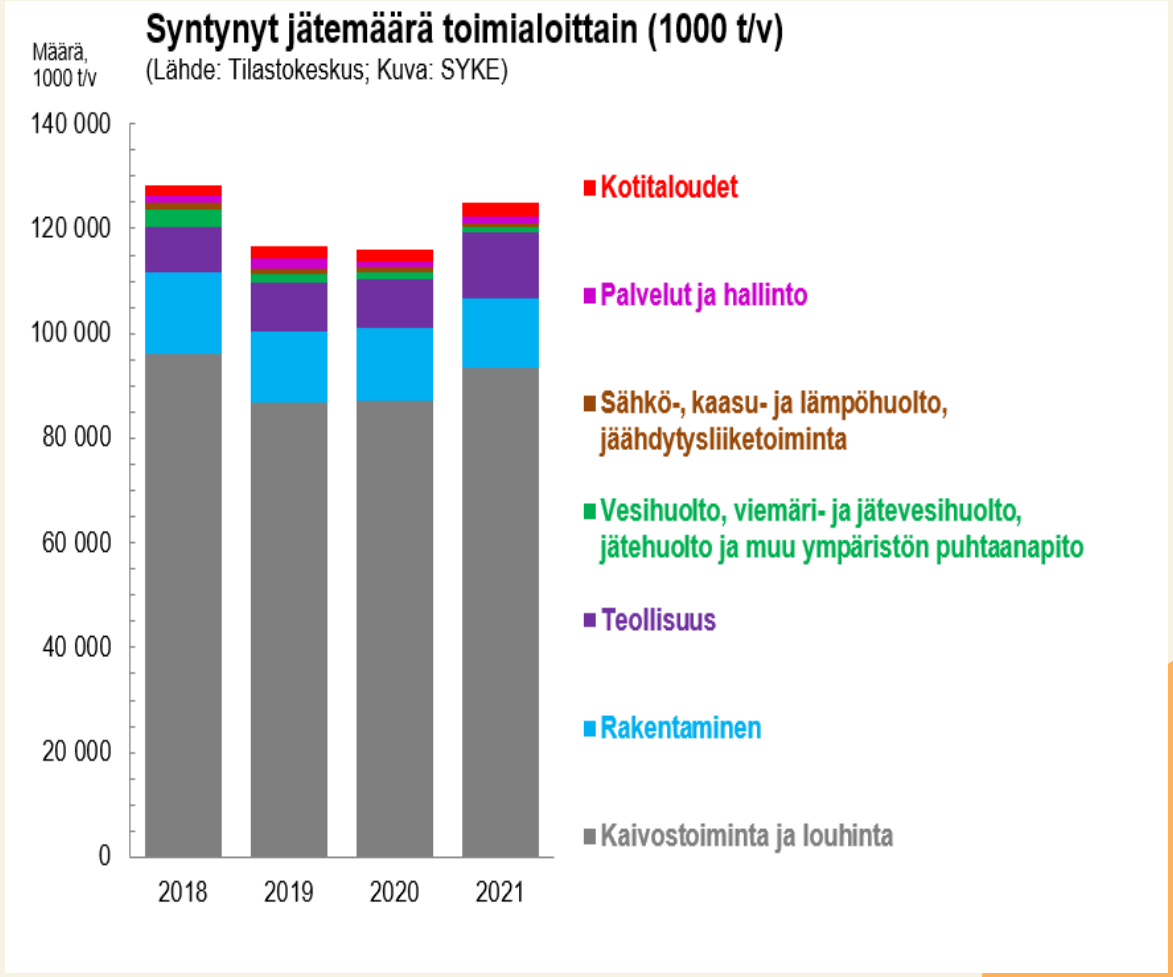

Jätelain viimeisimmät muutokset

19.7.2021

Jätelain muutos 714/2021
sekä muutokset YSL:iin 715/2021, kemikaalilakiin 716/2021, rikoslakiin 717/2021 ja elintarvikelakiin 718/2021

- EU-säädösten täytäntöönpano: EU:n jätesäädöspaketti, SUP-direktiivin tuotekiellot ja merkintävaatimukset, POP-asetusta täydentävät säännökset

1.9.2022

Jätelain muutos 494/2022

- Siirtoasiakirjan tietojen toimittaminen SIIRTO-rekisteriin

1.1.2023

Jätelain muutos 494/2022

- Jätehuoltorekisterin uudet vaatimukset
- Jätehuolto- ja tuottajarekisterin tietopalvelut käyttöön

Jätelain muutos 1096/2022
SUP-direktiivin täytäntöönpano

- Pakkausten tuottajavastuun laajennus
- Kalastusvälineiden tuottajavastuu 2025
- SUP-tuottajien vastuu siivous-kustannuksista + tupakkaroskikset

Jätelain muutos 1148/2022

- sidosyksikköraja pysyvästi 10 %
- siirtymäaika yhdyskuntajätehuollon järjestämisvastuisiin hyvinvointialueilla

Vireillä olevaa ja tulevaa

- **EU-valmistelussa** parhaillaan useita, aikanaan jätelailla täytäntöön pantavia säädöksiä
  - jätteensiirtoja koskeva asetus, akkuasetus (hyväksytty), pakkausasetus, vihreät väittämät, jätedirektiivin muutos koskien tekstiilejä ja elintarvikejätettä (U-kirje valmisteilla) ajoneuvojen kiertotalousasetus (U-kirje valmisteilla)
- **Hallitusohjelmassa** useita jätelakiin vaikuttavia kirjauksia
  - Kunnan vastuun rajaaminen kotitalousjätteisiin JL 32 §
  - Kilpailuneutraliteettia koskevat kirjaukset: kunnan toissijaisen vastuun JL 33 § rajaaminen todelliseen markkinapuutteeseen; kunnan sidosyksikön ulosmyyntiraja JL 145 a §; sidosyksikön omistuksen vähimmäisomistusprosentti (hankintalaki, päävastuu TEM)
- **Jätelaista kiertotalouslaki – pidemmän tähtäimen tavoite**
- **Uusiomateriaalien tuotteistamisen (UTU) sujuvoittaminen**
- **Kaivannaisjätesääntelyn kehittäminen**

3. Ympäristöllisten menettelyjen kehittäminen

kehittämisjohtaja Juho Korpi

Lupamenettelyt ja hallinnon rakenteet vauhdittamaan puhdasta siirtymää

- kohti valtakunnallisen mallin kautta toteutettavaa yhden luukun lainsäädäntöä ja lupaa

Yhden luukun palvelusta ja sujuvista lupamenettelyistä Suomen kilpailuetu.

- Investointien edistämiseksi edetään kohti yhden luukun mallia, jossa asiointi ja lupien haku tapahtuu keskitetysti ja digitaalisesti yhden, toimivan ja käyttäjälähtöisen lupaprosessin kautta. Yhdellä viranomaisella on vastuullaan lupaprosessin eteneminen ja koordinointi tarvittavine selvityksineen.

Sujuvammat prosessit ovat luonnon, yritysten, rahoittajien ja hallinnon etu.

- Ympäristöllisten menettelyjen kokoamisesta hyötyvät kaikki keskeiset tahot; toiminnanharjoittaja, muut asiakkaat samoin kuin haitankärsijä ilman, että ympäristönsuojelun tasosta jouduttaisin tinkimään. Toiminnanharjoittaja asioisi jatkossa vain yhden valtion ympäristöviranomaisen kanssa.
- Luvan käsittelyä voidaan tehostaa ja käsittelyaikaa lyhentää sekä laatua merkittävästi parantaa valtakunnallisen toimivallan, menettelyjen yhdentämisen ja tätä koskevien toimintatapojen ja lainsäädännön kehittämisen kautta.
- Yhden valtakunnallisen viranomaisen malli mahdollistaa voimavarojen ja osaamisen vahvistamisen myös lainsäädännön soveltamiskysymyksiin, millä voidaan parantaa menettelyiden ennakoitavuutta.

Yhden luukun palvelujen kokonaisuus

luonnos

Seurantaryhmä

Lupa- ohjaus- ja valvontaviraston perustaminen

Uuden lupa-, ohjaus- ja valvontaviraston lainsäädännön valmistelu ympäristöministeriön hallinnonalan lainsäädännön osalta (HE-valmistelu valtiovarainministeriön johdolla)

Yhden luukun lainsäädäntöhanke

Yhden luukun mallia edistävän luvituksen toteuttaminen: ”Tavoitteena on, että lupakäsittelyjä yhdistämällä hakemus johtaa lähtökohtaisesti yhteen viranomaispäätökseen ja valitusmahdollisuuteen”

Vesienhoidon ympäristötavoitteet ja niistä poikkeaminen

”Hallitus vastaa vesipuitedirektiivin vaatimuksiin kansallisella lainsäädännöllä” ”Vesipuitedirektiivin mahdollistamat kansalliset joustot otetaan käyttöön”

Alueiden käytön sääntelyn uudistus (lupamenettelyt)

”Teollisuuspuistoista tehdään yksi keino sujuvoittaa investointeja” jne.

Lisäksi erillistoimia, kuten

- Edistetään pumppuvoimahankkeiden toteutumista sisällyttämällä ne etusijamenettelyyn
- Varovaisuusperiaatetta koskeva selvitys
- Arvioidaan mahdollisuus tarkastaa lupien edellytyksiä jälkikäteen
- Selvitetään mahdollisuus kompensaatiotoimien huomioimiseen ympäristöluvan ehdoissa
- Etusijamenettelyn arvio ja kehittäminen

Tavoitteena yksi luukku

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment